

Den Norske Forleggerforening, deltar i høring om plan S i Utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget, 30.04.2019

Utgangspunkt i Dokument 8:107 S (2018-2019) – forslag fra Stortingsrepresentantene Marit Arndatter Strand (SP) og Marit Arnstad (SP)

Lenke til høringen: <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=75611>

Forleggerforeningen ved Birgit Skaldehaug og Hege Gundersen.

Innlegget:

Takk for muligheten til å delta i høringen.

Den Norske Forleggerforening er en bransjeorganisasjon med over 90 medlemsforlag. Forleggerforeningen støtter alle fem punktene i forslaget.

Norge har en rik flora av norske vitenskapelige tidsskifter som står i en meget sårbar situasjon ved overgang til åpen tilgang. De akademiske forlagene spiller en avgjørende rolle for opprettholdelse og videreutvikling av norske og nordiske tidsskrifter, ved at de sikrer profesjonell publisering av høy faglig og språklig kvalitet. Forleggerforeningen støtter intensjonen om åpen publisering av offentlig finansiert forskning. Norske akademiske forlag har helt siden 2006 tatt en aktiv rolle i overgangen til åpen tilgang, ved å investere i publiseringsløsninger, utvikle kompetanse, og bistå tidsskrifter i overgangen. Norske akademiske forlag utgir i dag over 40 OA-tidsskrifter.

De fleste tidsskriftseierne er ideelle foreninger uten ressurser til å finansiere bortfall av abonnementsinntekter. I et lite språksamfunn har de ofte en begrenset forfatterkrets, og ikke alle forskere har tilgang på midler til å betale for publisering. Og norske forlag kan ikke utføre sine redaksjonelle oppgaver uten inntjening. Det er definitivt ingen forlag i Norge som har fortjenestemarginene i nærheten av den enkelte av de store internasjonale forlagene har. Enten må det etableres gode finansieringsordninger for disse tidsskriftene under Plan S, eller så står Norge i fare for å miste samfunnsbærende publiseringskanaler. Disse tidsskriftene er viktige publiseringskanaler for norske forskere, de er sentrale for å ivareta norsk som fagspråk og unngå språklig domenetap, og de gjør forskningen tilgjengelig langt ut over forskersamfunnet og inn i offentligheten.

Derfor trengs det et eget sett av virkemidler for å sikre at de norske tidsskriftene ikke bukker under som en utilsiktet følge av plan S.

De norske forlagene har lang erfaring som profesjonelle vitenskapelige utgivere – helt tilbake til 1800-tallet, og tett kontakt med forskningsmiljøene. Forlagene spiller en avgjørende rolle for de norske og nordiske kvalitetstidsskriftene. De akademiske forlagene vil og kan være en del av løsningen for å oppnå målsettinger om åpen vitenskap. Vi er i daglig dialog med tidsskriftredaksjoner som ikke vet hvordan de skal kunne fortsette når abonnementsinntektene faller bort. Det koster å drive kvalitetstidsskrifter, og det haster med å få på plass langsiktige finansieringsmodeller tilpasset norske og nordiske tidsskrifter.

Konkret foreslår Forleggerforeningen:

- At den eksisterende konsortieordningen for norske humaniora- og samfunnsfagstidsskrifter videreføres, og utvides til også å gjelde andre fagområder.
- APC kan være en supplerende finansieringsløsning for norske tidsskrifter. Men ordningen er kraftig underfinansiert i dag. Ordningen må innrettes slik at den akademiske friheten til å velge publiseringskanal er lik for alle forskere. Et nasjonalt publiseringfond kan være et slikt virkemiddel.
- Det må etableres insentiver og ordninger som stimulerer til innovasjon og konkurranse på like vilkår både mellom nye og etablerte aktører og mellom private og offentlige. Det må også være mulig å etablere nye tidsskrifter for unngå sementering.
- De nordiske tidsskriftene faller ofte utenfor nasjonale ordninger. De står i fare for å falle mellom flere stoler, og det haster å få til løsninger på nordisk nivå. Dagens NOS-HS-støtte er langt fra tilstrekkelig når abonnementsinntekter bortfaller.
- Forleggerforeningen mener at kravet til delingslisensen CC By i Plan S bør trekkes, at det må åpnes for et bredere tilfang av lisenser for åpen tilgang, og slik at man sikrer at lisensene er i tråd med norsk opphavsrett.

Norske akademiske forlag er klare til å bidra med sin kompetanse og erfaring, og ber om å bli tatt aktivt med på råd sammen med forskningssektoren i implementeringen av Plan S. OA-utgiverens kompetanse må inn i utvalg og komiteer.

Spørsmål fra forslagstillerne til Forleggerforeningen:

Ber om utdyping av det juridiske knyttet til rettigheter og lisenser, og hvordan kan konkret kan jobbe videre med dette.

Forleggerforeningens svar: Det bør nedsettes en nasjonal gruppe som belyser problemstillingen og kommer med en konkret liste over anbefalte lisenser, som er i tråd med norsk opphavsrett. Forleggerforeningen, Kopinor, Norsk Faglitterær Forfatterforening, Forskerforbundet (og flere) bør være representert.

Ber om nærmere utdyping av hvilke økonomiske ordninger som trengs, også med sikte på innovasjon og nye tidsskrifter.

Forleggerforeningen svar: Trekker fram den eksisterende konsortieordningen, som må utvides til flere fagområder.

Behov for spesielle ordninger for nye OA-tidsskrifter. Det er i dag nesten umulig å etablere slike, fordi det ikke finnes støtteordninger.

Forlagene, som kjenner tidsskriftenes behov og økonomiske utfordringer må delta i utformingen av støtteordninger.

Forleggerforeningen bør være med i arbeidet med å utvikle løsninger for å ta vare på og videreutvikle den norske og nordiske tidsskriftsfloraen.

